

Duyguların İki Biçimli İfadeleri Bağlamında Sevimli Saldırganlık Olgusunun İncelenmesi

Investigation of Cute Aggression Case in the Context of Dimorphous Expressions of Emotions

Vedat BAKIR*

Öz: Deneyimlere ilişkin olumlu değerlendirmeler, hem olumlu ifadeler hem de normatif olarak olumsuz duygular için kullanılan ifadelerle ortaya çıkabilmektedir. Bu şekilde duyguların iki biçimli ifade eden bireylerin, bu ifadeleri belirli bir duruma özgü olmaktan ziyade yoğun bir şekilde yaşanan olumlu duygulara verilen tepkiler olmaktadır. Aynı şekilde insanlar, genellikle sevimli bir canlı veya nesneye karşı yaşamış olduğu yoğun duyguları o şeyleri sıkma, ısırma ve ezme gibi saldırgan davranışlar sergileyerek tepki verebilmektedir. Bu tepkiler sırasında birey herhangi bir zarar verme niyeti taşımamaktadır. Bu anlamda bir duygulanım olarak sevimlilik, öznenin vücudunda fiziksel ve duygusal bir tepkiyi tetikleyebilen bir dizi görsel ve/veya davranışsal özelliği içermektedir. Sevimli saldırganlık, güçlü duygusal tepkilere aracılık etmeye, koruyucu ve şefkat gibi duyguların gerçekleşmesine izin vermeye hizmet eden karmaşık ve çok yönlü bir duygusal tepki gibi görünmektedir. Bu doğrultuda sevimli şeylerin insan davranışını büyük ölçüde değiştirebildiği inkâr edilemez bir gerçek özelliği taşımaktadır. Bu sürecin altında yatan mekanizmaların iyi anlaşılmasının, özellikle bebekler için bakım verme ve insanların birbirini nasıl algıladığı konusunda önemli bir içgörü sağlayacağı düşünülmektedir.

Abstract: Positive evaluations of experiences can emerge with both positive expressions and normative expressions used for negative emotions. In this way, individuals who express their emotions in two forms are more likely to respond to intensely experienced positive emotions rather than being specific to a particular situation. In the same way, people can often react to the intense emotions they have experienced towards a cute creature or an object by exhibiting aggressive behaviors such as squeezing, biting and crushing those things. During these reactions, the individual does not intend to cause any harm. In this sense, cuteness as an affect includes a series of visual and/or behavioral features that can trigger a physical and emotional response in the body of the subject. Cute aggression appears to be a complex and multifaceted emotional response that serves to mediate strong emotional responses, allowing emotions such as protection and affection to materialize. In this respect, it is an undeniable fact that cute things can greatly change human behavior. It is thought that a good understanding of the mechanisms underlying this process will provide an important insight into caregiving especially for babies and how people perceive each other.

Anahtar Kelimeler: Duygu, Duygusal İfade, Sevimli, Saldırganlık

Keywords: Emotion, Emotional Expression, Cute, Aggression

Bazı insanlar evlilik sürecinde, çocuklarının doğumunda, trajik bir haber aldığımda, bir kahraman savaştan döndüğünde, amaçlarına ulaştığında veya en mutlu günlerinde ağlama davranışları gösterebilmektedir. Bazı insanlar ise konsere gittiğinde idollerinin karşısında dehşet içindeymiş gibi çılgın atabilmekte veya bir bebeğe olan sevgisine karşın bebeğin yanaklarını çimdikleme davranışı sergileyebilmektedir. Bu farklı durumların ortak noktası, olumlu deneyimlerin yalnızca olumlu ifadeler ile değil, aynı zamanda öfke üzüntü, korku gibi olumsuz duygularla ilişkilendirilebilen davranışlarla da ifade edilmesidir¹. Bu iki biçimli gösterimler sırasında hem olumlu hem de olumsuz ifadeler aynı anda düzensiz bir şekilde ortaya çıkabilmektedir². İki biçimli duygu ifadeleri, bir uyarıcı olayla başlayan, ardından olayın

* Öğr. Gör. Vedat BAKIR, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, vedat.bakir@dpu.edu.tr
ORCID: 0000-0001-5458-5110 |

¹ Paul Ekman ve Wallace V. Friesen, "Constants Across Cultures in The Face and Emotion", Journal of Personality and Social Psychology, 17/2 (1971), 124-129; Paul Ekman ve Wallace V. Friesen, "A New Pan-Cultural Facial Expression of Emotion", Motivation and Emotion 10 (1986), 159-168.

² Oriana R. Aragón, et al. "Dimorphous Expressions of Positive Emotion: Displays of Both Care and Aggression in Response to Cute Stimuli", Psychological Science, 26/3 (2015), 259-273; James M. Carroll ve James A. Russell, "Do Facial Expressions Signal

değerlendirilmesi, duygusal bir deneyim ve ardından ifade edici bir davranışla devam eden süreci ifade etmektedir³. Bir örnek vermek gerekirse, uzun süredir atama bekleyen bir kişi, atamasının gerçekleştiğini öğrendiğinde bu duyguyu hem gülümseyerek hem de ağlayarak ifade edebilir. Normatif olarak üzüntüyü ifade eden ağlama, durumla, değerlendirmeye ve olumlu duygularla çelişiyor gibi görünebilir. Bu bireyin ifade tarzının duygusal yaşantısıyla örtüşmesi gerekmediğini göstermektedir⁴.

İki biçimli duygu ifadelerinin, insanların duygularına boğulmuş hissettikleri durumlarda, duygularının kontrol edilemez hale geldiği bir noktaya ulaşıldığını algıladıklarında ortaya çıktığı varsayılmaktadır⁵. Çift biçimli ifadeler, bireyler, yoğun duygular yaşadıklarında ortaya çıkmaktadır. Bu yoğun duygular fizyolojik sınırlar tarafından belirlenebilir ve birey için zararlı olabilecek yüksek düzeyde duyguyu sürdürmekten uzaklaştırabilir⁶. İki biçimli duygu ifadeleri, bir duyguyu diğerinin ifadesiyle dengeleyerek duyguları düzenlemeye yardımcı olmaktadır⁷. Bir duygunun ifadesi başka bir duyguyu düzenliyorsa olumlu duygular çok yükseldiğinde olumsuz duygu ifadesi veya olumsuz duygular yükseldiğinde olumlu duygu ifadesini görmek mümkün olabilmektedir⁸. Yapılan bir çalışmada, katılımcıların yarısından fazlası hüzünlü bir film sahnesinin en yoğun anlarını izlerken kendiliğinden gülümsediğini, olumsuz duyguya böylesine ikili bir tepki gösterdiklerini belirtilmektedir⁹. Üzüntülerini bu tarzda sergileyen katılımcıların diğerlerine göre (hüzünlü sahneye üzüntü davranışları sergileyen) kalp hastalıklarına ilişkin problemlerde daha hızlı iyileşme gösterdiklerini savunmaktadır. Çift biçimli ifadeler, bir duygu düzenleme biçimi olarak görülmektedir¹⁰. Bununla birlikte yoğun duygulara sebep olan çeşitli durumlarda insanların çift biçimli ifadelerinde bireysel farklılıklar olduğu belirtilmektedir¹¹. Bu anlamda bir kişi gerçek duygularını başkalarından gizlemenin veya kendi ruh halini yükseltmenin bir yolu olarak üzgün hissederken gülümseyebilmektedir. Ayrıca, mutlu hissederken ağlamak, tek başına bir gülümseme veya kahkaha ile ifade edilemeyecek yoğun pozitif duyguları serbest bırakmanın bir yolu olabilmektedir.

Dimorf (iki biçimli ifadeler), daha derin duygusal çatışmaların veya psikolojik bozuklukların da bir işareti olabilmektedir. Bu anlamda depresyonu veya kaygısı olan kişiler, olumlu duygularını ifade etmekte güçlük çekebilir veya kendilerini mutlu hissettikleri için kendilerini suçlu hissedebilirler. Bu durumlarda, iki biçimli ifadeler, profesyonel tedavi gerektiren altta yatan duygusal sorunların bir belirtisi olabilmektedir. Genel olarak, iki biçimli ifadeler, çeşitli anlamlara ve nedenlere sahip olabilen karmaşık ve çok yönlü bir

Specific Smotions? Judging Emotion from The Face in Context", *Journal of Personality and Social Psychology*, 70/2 (1996), 205; Jamil Zaki et al. "Social Cognitive Conflict Resolution: Contributions of Domain-General and Domain-Specific Neural Systems", *Journal of Neuroscience*, 30/25 (2010), 8481-8488.

³ James J. Gross, ve diğerleri, "The Dissociation of Emotion Expression from Emotion Experience: A Personality Perspective", *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26/6 (2000), 712-726.

⁴ Gross ve diğerleri, "The Dissociation of Emotion", 716; Arvid Kappas, "What Facial Activity Can and Cannot Tell us About Emotions", *The Human Face: Measurement and Meaning*, (2003), 215-234.

⁵ Aragón ve diğerleri, "Dimorphous Expressions of Positive", 262.

⁶ Susan Folkman ve Judith Tedlie Moskowitz, "Positive Affect and the Other Side of Coping", *American Psychologist*, 55/6 (2000), 647; Francese Colom ve diğerleri, "Clinical Factors Associated with Treatment Noncompliance in Euthymic Bipolar Patients", *Journal of Clinical Psychiatry*, 61/8 (2000), 549-555; James J. Gross, "Emotion Regulation: Taking Stock and Moving Forward", *Emotion*, 13/3 (2013), 359.

⁷ Gross, "Emotion Regulation: Taking", 359.

⁸ Barbara L. Fredrickson, et al. "The Undoing Effect of Positive Emotions", *Motivation and Emotion*, 24 (2000), 237-258; Arvid Kappas, "Emotion and Regulation are One!", *Emotion Review*, 3/1 (2011), 17-25; Andrea C. Samson ve James J. Gross, "Humour as Emotion Regulation: The Differential Consequences of Negative versus Positive Humour", *Cognition & Emotion*, 26/2 (2012), 375-384; Ulrich Schimmack, "Pleasure, Displeasure, and Mixed Feelings: Are Semantic Opposites Mutually Exclusive?", *Cognition & Emotion*, 15/1 (2001), 81-97.

⁹ Barbara L. Fredrickson ve Robert W. Levenson, "Positive Emotions Speed Recovery from The Cardiovascular Sequelae of Negative Emotions", *Cognition & Emotion*, 12/2 (1998), 191-220.

¹⁰ Aragón ve diğerleri, "Dimorphous Expressions of Positive", 262.

¹¹ James J. Gross ve Oliver P. John. "Individual Differences in Two Emotion Regulation Processes: Implications for Affect, Relationships, and Well-Being" *Journal of Personality and Social Psychology* 85.2 (2003), 348.

olguların olma özelliği taşımaktadır. İki biçimli ifadeler, bireylerin karmaşık duygusal deneyimlerle baş etmesinin bir yolu olabileceğinden onlara empati ve anlayışla yaklaşmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Sevimlilik Kavramına Genel Bir Bakış

Birçok dilde sevimli şeylerle etkileşimde bulunma duygusuyla ilgili bir kelime bulunmasa da, sevimliliğe özgü belirli duyguların varlığından bahsedilebilir. Sübjektif ve kültüre özgü olsa da sevimli tanım, genellikle bebek yüzlerine özgü özelliklerin bir listesinden oluşmaktadır¹². Bu özellikler sıcak bir his, hareket etme veya dokunulma hissi olarak tanımlanan “sevimlilik algısı” tepkilerini ortaya çıkarmaktadır. Bir şeyi sevimli yapan unsurları, geniş bir yüz ve gözler, küçük bir alın, burun ve ağız şeklinde ifade etmektedir¹³. Bireylerin tepkileri ise birbirinden farklı olabilmektedir. Bazıları gülümseyebilir, yüksek sesle duygularını dillendirebilir veya sevimli uyarınları korumak isteyebilirken, diğerleri ağlayabilir ve hatta ona zarar verme dürtüsü hissedebilmektedir¹⁴.

Öte yandan, sevimli uyarınlara verilen yaygın bir tepki, “O kadar tatlı ki yiyebilirim/ısırabilirim!” şeklinde olabilmektedir. Bu durum sevimli saldırganlık olarak nitelendirilmektedir. Sevimli uyarınlara maruz kalmanın, vücudun saldırganlık gibi zıt bir duyguyu ortaya çıkararak dengelemeye çalıştığı ezici bir pozitif duyguya açıklanabilir¹⁵. Sevimli şeyleri algılamanın etkileri, insanların diyet seçimlerini değiştirmeye kadar gidebilmektedir. Ampirik bir çalışma, bir hayvanın sevimliliğini değerlendirmek ile katılımcıların hayvanın etini yemeye istekli olması arasında negatif bir ilişki olduğunu göstermektedir¹⁶. Bu araştırma iki değişken arasında nedensel bir ilişki göstermese de sevimlilik algısının insan davranışını ne ölçüde etkileyebileceği hakkında fikir vermektedir.

Sevimliliğin Psikolojik ve Davranışsal Etkileri

Birçok çalışma, bebek yüzlerinin görsel işlemenin erken bir aşamasında dikkat çektiğini ileri sürmektedir¹⁷. Erken görsel işlemedeki bu dikkat çekme etkisinin gerçekten var olup olmadığına yönelik daha dikkatli araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bununla birlikte sevimli resimlerin, daha az sevimli resimlere göre daha uzun süre izlendiği bilinmektedir¹⁸. Sevimlilik ve izleme süresi arasındaki bu pozitif korelasyon, çalışmalar arasında tutarlı olmakla birlikte bebek yüzleri, tatlılar, elbiseler, aksesuarlar gibi birçok nesneye genişletilebilmektedir¹⁹. Bu bağlamda sevimliliğin dikkat ve ilgiyi geliştirdiği söylenebilir.

Alan yazında yapılan birçok çalışma, insan ve hayvan bebeklerinin resimlerine bakmanın yetişkinlerde olumlu bir duygu uyandırdığını ve gülümsemeyle ilgili yüz kaslarının aktivitesini arttırdığını belirtmektedir²⁰. Bu eğilim cansız nesnelere kadar uzayabilmektedir²¹. İnsan ve hayvan yavrularını izlemek,

¹² Iulia Kis, “Kindchenschema: The Science of Cute”, 12, (2021), 1-3.

¹³ Konrad Lorenz, *Studies in Animal and Human Behavior* (London, England: Methuen, 1971), 20-30.

¹⁴ Kis, “Kindchenschema: The Science”, 3.

¹⁵ Katherine K.M. Stavropoulos ve Laura A. Alba, “It’s So Cute I Could Crush It! Understanding Neural Mechanisms of Cute Aggression”, *Frontiers in Behavioral Neuroscience*, 12 (2018), 300.

¹⁶ Janis H. Zickfeld ve diğerleri, “Too Sweet to Eat: Exploring the Effects of Cuteness on Meat Consumption”, *Appetite*, 120 (2018), 181-195.

¹⁷ Tobias Brosch ve diğerleri, “Beyond Fear: Rapid Spatial Orienting toward Positive Emotional Stimuli”, *Psychological Science*, 19/4 (2008), 362-370.

¹⁸ Reiner Sprengelmeyer ve diğerleri, “Aesthetic and Incentive Salience of Cute Infant Faces: Studies of Observer Sex, Oral Contraception and Menstrual Cycle”, *PLoS One*, 8/5 (2013), e65844.

¹⁹ Hiroshi Nittono ve Tanaka Kumiko, “Psychophysiological Responses to Kawaii (Cute) Visual Images (Abstract)”, *International Journal of Psychophysiology*, 77/3 (2010), 268-69.

²⁰ Katherine A. Hildebrandt ve Hiram E. Fitzgerald, “Adults’ Perceptions of Infant Sex and Cuteness”, *Sex Roles*, 5/4 (1979), 471-481; Kenta Kimura ve diğerleri, “Positive jodo ni okeru jodo keiken to hyojokin katsudo, 2012; Peter Lang ve diğerleri, “Looking at Pictures: Affective, Facial, Visceral, and Behavioral Reactions”, *Psychophysiology*, 30/3 (1993), 261-273; Nittono, “Psychophysiological Responses to Kawaii”, 269.

²¹ Linda Miesler ve diğerleri, “Isn’t It Cute: An Evolutionary Perspective of Baby-Schema Effects in Visual Product Designs”, *International Journal of Design*, 5/3 (2011), 17-30.

izleyicinin öznel uyarılma düzeyini nötr uyaranlara kıyasla orta derecede artırmaktadır²². Bununla birlikte kalp atış hızlarını ve solunum hızlarını da artırmaktadır²³. Bu fizyolojik tepkiler sadece sevimli uyaranlara özgü gerçekleşmemektedir²⁴. Bu anlamda sevimli uyaranlara karşı gülümsemedeki artış, mizah düzeyi yüksek komedi filmlerindeki kadar yüksek olmamaktadır²⁵.

Son zamanlardaki davranış deneyleri, yavru hayvanların resimlerini izlemenin, davranışsal dikkat gerektiren bir görevde performansı artırdığını göstermektedir²⁶. Sevimlilik olgusu, sevimli bir nesneye yaklaşmak ve onu daha iyi tanımak için motivasyon sağlamaktadır²⁷. Bu eğilim bir sonraki görev performansını da etkilemektedir. Bir çalışma, bu eğilimin en çok toplum yanlısı yönelime sahip kadınlar için belirgin olduğunu öne sürmektedir²⁸. Bu bağlamda sevimliliğin dikkati artırdığı ve dikkat odağını daralttığı söylenebilir.

Çeşitli alanlarda yapılan birçok çalışma, bebeklerin ve evcil hayvanların çevrelerindeki insanların sosyal davranışlarını etkilediğini göstermektedir²⁹. Örneğin, bir alışveriş merkezinde, görüşme masasında bir bebek veya canlı bir köpek yavrusu resmi olduğunda, insanların kendi kendine uygulanan bir anketi yanıtlamaya daha istekli olduğu belirtilmektedir³⁰. Başka bir çalışmada insanların ampul, çöp tenekesi veya sevimli görünen bir ağaç gibi insana benzetilen bir resimlendirme çalışması söz konusu olduğunda –insan tasvirine benzemeyenlere göre- çevre koruma mesajlarına uymaya daha istekli olduklarını öne sürmektedir³¹. Sevimliliğin bu sosyal etkisinin bir kısmına gülümseme aracılık etmektedir³². Sevimlilik duygusuna maruz kalan bir kişi, bu duyguyu gülümseyerek yansıtmaktadır. Başka bir kişi de gülümseyen bireyi sevimli göreceği için o da gülümseyebilmektedir. Bu tepki, sevimlilik hissini karşılıklı olarak güçlendirerek birinci kişiye geri bildirim olmaktadır. Bu tür karşılıklılık sevimlilik sarmalı olarak adlandırılmaktadır³³.

Sevimli Saldırganlığa İlişkin Yapılan Çalışmalar

Sevimli saldırganlık, bazı insanların herhangi bir zarar verme arzusu olmasa da sevimli şeyleri sıkma, ezme veya ısırma dürtüsü olarak tanımlanmaktadır³⁴. Sevimli saldırganlığa ilişkin birkaç davranış örneği şu şekilde olabilmektedir;

- Çok sevimli oldukları için bir bebeğin yanaklarını çimdikleme veya sıkma dürtüsüne sahip olmak,
- Bir kedi yavrusu veya köpek yavrusu gibi küçük bir hayvana sıkıca sarılmak ve hatta çok sevimli oldukları için onları biraz sıkmak,
- Üzerinde sevimli bir canlı veya nesne olan bir şeker parçasını veya yiyeceği ısırarak,

²² Kimura, "Positive jodo ni okeru", 15; Hiroshi Nittono, "Kōdōkagaku teki apurochi ni yoru kawaii jinkobutsu no kenkyū", Kansei Kogaku, 10/2 (2011), 91–95.

²³ Michelle N. Shiota ve diğerleri, "Feeling Good: Autonomic Nervous System Responding in Five Positive Emotions", Emotion, 11/6 (2011), 1368.

²⁴ Hiroshi Nittono, "The Two-Layer Model of 'Kawaii': A Behavioural Science Framework for Understanding Kawaii and Cuteness", East Asian Journal of Popular Culture, 2/1 (2016), 79-95.

²⁵ Kimura, "Positive jodo ni okeru", 15.

²⁶ Hiroshi Nittono ve diğerleri, "The Power of Kawaii: Viewing Cute Images Promotes a Careful Behavior and Narrows Attentional Focus", PLoS one, 7/9 (2012), e46362; Gary D. Sherman ve diğerleri, "Viewing Cute Images Increases Behavioral Carefulness", Emotion, 9/2 (2009), 282.

²⁷ Nittono, "The Two-Layer Model", 90.

²⁸ Gary D. Sherman ve diğerleri, "Individual Differences in the Physical Embodiment of Care: Prosocially Oriented Women Respond to Cuteness by Becoming More Physically Careful", Emotion, 13/1 (2013), 151.

²⁹ Nittono, "The Two-Layer Model", 90.

³⁰ John Bellfield ve diğerleri, "The Effect of A Cute Stimulus on Personally-Initiated, Self-Administered Surveys", Marketing Bulletin, 22 (2011), 1-9.

³¹ Hee-Kyung Ahn ve diğerleri, "Helping Fellow Beings: Anthropomorphized Social Causes and The Role of Anticipatory Guilt", Psychological Science, 25/1 (2014), 224-229.

³² Nittono, "The Two-Layer Model", 90.

³³ Nittono, "The Two-Layer Model", 90.

³⁴ Stavropoulos ve Alba, "It's So Cute I", 300.

- Bebek panda gibi inanılmaz derecede sevimli bir şey gördüğünde, şirinliğin uyandırdığı yoğun duyguları salıvermenin bir yolu olarak çığlık atma veya bağırma ihtiyacı hissetmek,
- Sevimli olarak görülen bir arkadaş veya partnere sevgi göstergesi olarak şakacı bir şekilde vurmak şeklinde sayılabilir.

Bir insanın bir bebek veya hayvanın sevimliliğine tepki verme yeteneği, bebek şeması olarak bilinen doğuştan gelen süreçlerden kaynaklanmaktadır³⁵. Pek çok çalışma, yuvarlak yüzlü ve yüksek alınlı bebeklerin görüntülerine bakmanın sevimli olarak algılandığını ve dar yüzlü ve düşük alınlı bebeklere kıyasla daha fazla sempatik tepkiler ortaya çıktığını savunmaktadır³⁶. Bununla birlikte sevimli görünmek, yetişkinler arasında ebeveyn olmadan önce bile şefkat davranışlarını (sahiplenme, koruma gibi) ortaya çıkarmaktadır³⁷. Varsayımsal bir evlat edinme senaryosu kullanılarak yapılan bir çalışmada, bulgular, kadınlar arasında fiziksel benzerlik ve mutluluk düzeyi ile karşılaştırıldığında, bir çocuğu evlat edinmenin birincil nedeninin çocuğun sevimliliği ve sağlığı olduğunu göstermektedir³⁸. Kadınların çocuk evlat edinmesinin birincil nedeni sevimlilik olsa da, araştırmadaki erkekler birincil neden olarak fiziksel benzerliği, ardından sevimlik olduğunu bildirmektedir. Ayrıca sevimliliğin sosyal bağlılığı ortaya çıkardığını ve bu durumun da çocukların sosyalliğini etkilediği öne sürülmektedir³⁹. Bu görüşü destekleyen bir çalışmada sevimli bebekleri olan annelerin, daha az sevimli bebekleri olan annelere kıyasla daha fazla şefkat davranışları ve oyun oynama isteği gösterdiği görülmektedir⁴⁰. Sevimlilik faktörünün, sosyal katılım, dokunma ve ilgi gösterme gibi çocuk bakımına ilişkin davranışları yönlendirdiği ileri sürülmektedir⁴¹. Ayrıca, bir çocukta sosyalliğin değerinin değerlendirilmesi, anne-baba olmayanların sevimli bebeklere bakarken neden bakım verme davranışları bildirdiklerini anlamlandırmaya yardımcı olmaktadır⁴².

Alan yazında yapılan bir çalışmada, çocukların ve yetişkinlerin, bebeklerin, yavru köpeklerin ve yavru kedilerin oldukça çocuksu görüntülerini, üç türün daha az çocuksu versiyonlarından daha sevimli olarak değerlendirdiğini göstermektedir⁴³. Başka bir çalışma, annelerin kendi çocuklarının yabancı bir çocuğa karşı görüntülerini izlerken ve ayrıca kendi köpeğinin yabancı bir köpeğe karşı görüntülerini izlerken meydana gelen beyin aktivitesini ölçmüştür⁴⁴. Araştırma sonuçlarına göre tanıdık olmayan çocuklara ve köpeklere kıyasla hem tanıdık çocuklara hem de köpeklere (örneğin, kendi çocuğu, kendi köpeği) yanıt olarak ödül, sosyal biliş ve yakınlık ile ilgili beyin bölgelerinde artan aktivasyon bulunmuştur⁴⁵. Çevrimiçi bir anket yoluyla bebek insan ve hayvan resimlerini kullanarak sevimli saldırganlığı araştırmaya yönelik bir çalışma yapılmıştır⁴⁶. Bu kapsamda özellikle büyük gözleri ve tombul yanakları olan bebekler ile sempatik hayvan resimleri kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre bu resimlerin oluşturduğu olumlu duygular ile sevimli saldırganlık arasında bir ilişki olduğu görülmektedir⁴⁷.

³⁵ Hildebrandt ve Fitzgerald., "Adults' Perceptions of Infant", 479.

³⁶ Melanie L. Glocker ve diğerleri, "Baby Schema Modulates The Brain Reward System in Nulliparous Women", Proceedings of the National Academy of Sciences, 106/22 (2009), 9115-9119. <https://doi.org/10.1111/j.1439-0310.2008.01603.x>.

³⁷ Gianluca Esposito, ve diğerleri, "Baby, You Light-Up My Face: Culture-General Physiological Responses to Infants and Culture-Specific Cognitive Judgements of Adults", PloS one, 9/10 (2014), e106705.

³⁸ Anthony Volk ve Vernon L. Quinsey, "The Influence of Infant Facial Cues on Adoption Preferences", Human Nature, 13/4 (2002), 437-455.

³⁹ Gary D. Sherman ve Jonathan Haidt, "Cuteness and Disgust: The Humanizing and Dehumanizing Effects of Emotion", Emotion Review, 3/3 (2011), 245-251.

⁴⁰ J. H. Langlois ve diğerleri, "Infant Face Attractiveness Affects Maternal Behaviours", Dev. Psychol, 31/3 (1995), 464-472.

⁴¹ Sherman ve Haidt, "Cuteness and Disgust", 249.

⁴² Sherman ve Haidt, "Cuteness and Disgust", 249.

⁴³ Marta Borgi ve diğerleri, "Baby Schema in Human and Animal Faces Induces Cuteness Perception and Gaze Allocation in Children", Frontiers in Psychology, 5 (2014), 411.

⁴⁴ Luke E. Stoeckel ve diğerleri, "Patterns of Brain Activation When Mothers View Their Own Child and Dog: An fMRI Study", PloS one, 9/10 (2014), e107205.

⁴⁵ Stoeckel ve diğerleri, "Patterns of Brain", 10.

⁴⁶ Aragón ve diğerleri, "Dimorphous Expressions of Positive" 262.

⁴⁷ Aragón ve diğerleri, "Dimorphous Expressions of Positive" 262.

Sevimli Uyarılara Verilen Tepkiler

Sevimli uyarılar veya sevimli olarak algılanan nitelikler sergileyen varlıklar, insanlarda olumlu, prososyal duygusal tepkileri tetiklemektedir⁴⁸. Sevimli uyarıların tetiklediği tepkiler, duygunun ortaya çıkışını açıklamak için genellikle iki kategoriye ayrılmaktadır. Bunlar sevimliliğin ebeveyn içgüdülerini uyandırdığı iddiasını destekleyen geleneksel görüş⁴⁹ ve sevimliliğin sosyal davranışları ve toplumsal paylaşımı sağladığı görüş şeklinde ifade edilebilir⁵⁰.

Sevimliliğin ebeveyn içgüdülerini çağrıştırdığına dair geleneksel görüşü destekleyen bir dizi araştırma, bebek şeması özellikleri sergileyen sevimli canlılara karşı yetişkinlerde, yetiştirme ve yardım etme davranışlarını tetiklediğini göstermektedir⁵¹. Bu görüşleri destekleyen bir sinir bilim çalışması da bulunmaktadır⁵². Araştırma kapsamında, katılımcılara bebeklerin ve yetişkinlerin resimlerine bakmaları istendiğinde orbitofrontal kortekste değişiklikler olduğu gözlemlenmiştir. Hiç doğum yapmamış 16 kadın üzerinde yapılan bir nörogörüntüleme çalışmasında ise bebek şeması, ödüllerin ve motivasyonun bilişsel olarak işlenmesinde rol oynayan bir beyin alanı olan akumbens çekirdeğini aktive ettiği görülmüştür. Bu durum araştırmacıları bebek şemasını bakıcılık arzularıyla ilişkilendirmeye sevk etmiştir⁵³. Ayrıca, anneler çocuklarına baktıklarında benzer beyin bölgelerinin aktive olarak benzer olumlu duyguları oluşturduğu ifade edilmektedir⁵⁴. Fiziksel dikkat üzerine yapılan araştırmalar, sevimli hayvanların görüntülerine bakma ile araştırmacıların bakım verme davranışları arasındaki korelasyonları göstermektedir. Sevimli uyarılara yanıt verme düzeyinin yüksek olduğu düşünülmektedir. Buna bağlı olarak altı yaşın altında çocukları olan ebeveynler ile yapılan bir çalışmada, sevimli uyarıların bakım davranışları için motive edici bir faktör olduğu bulunmuştur⁵⁵. Bununla birlikte sevimlilik uyarılarına yanıt verme düzeyi düşük olan ebeveynlerin ise ceza vermeye daha eğilimli olduğu görülmektedir⁵⁶. Yapılan bir araştırmada daha yüksek çocuksu özelliklere sahip bebeklerin daha yüksek olumlu değerlendirmelere neden olacağı belirtilmektedir⁵⁷.

Alan yazında yapılan bazı çalışmalar da ebeveynlik veya yetiştirme içgüdülerine odaklanmak yerine, sevimli uyarılarla karşılaşıldığında sosyal katılımı ilgili tepkilere dikkat çekmektedir. Bu anlamda oyun ve başkalarıyla bağlantı kurma arzusu da dâhil olmak üzere ilişkisel etkileşimler gibi sosyal katılımı tetikleyen duyguları ortaya çıkarmak için sevimli uyarılar sıklıkla kullanılmaktadır⁵⁸. Sevgi, şefkat veya minnettarlığın aksine, sevimlilik tepkisi genellikle cansız nesnelere yönelik de olabilmektedir. Bu durum oyuncak endüstrisindeki, sinema filmlerindeki ve pazarlamadaki insan figürlerine olan eğilimleri anlamlandırmaya yardımcı olmaktadır⁵⁹. Sevimliliğin, sevgi, şükran veya şefkat gibi duyguların yanı sıra duygusal ifade açısından tiksintinin tam tersi olduğu öne sürülmektedir⁶⁰. Aşırı tiksinti durumlarında, kişi veya nesne, zarar vermenin yasak olmadığı ahlaki sınırlara sığınabilmektedir. Bununla birlikte sevimlilik, koruma, değer verme ve başkalarıyla paylaşma gibi olumlu sosyal değerlere yol açmaktadır.

⁴⁸ Ewa M. Golonka ve diğerleri, "The Construct of Cuteness: A Validity Study for Measuring Content and Evoked Emotions on Social Media", *Frontiers in Psychology*, 14 (2023), 234.

⁴⁹ Konrad Lorenz, "The Innate Forms of Potential Experience", *Z Tierpsychol*, 5 (1943), 235-409.

⁵⁰ Kamilla Knutsen Steinnes ve diğerleri, "Too Cute for Words: Cuteness Evokes The Heartwarming Emotion of Kama Muta", *Frontiers in Psychology*, 10 (2019), 387.

⁵¹ Melanie L. Glocker ve diğerleri, "Baby Schema Modulates", 915; Jessika Golle ve diğerleri, "Sweet Puppies and Cute Babies: Perceptual Adaptation to Babyfacedness Transfers Across Species", *PloS one*, 8/3 (2013), e58248.

⁵² Morten L. Kringelbach, ve diğerleri, "A Specific and Rapid Neural Signature for Parental Instinct", *PloS one*, 3/2 (2008), e1664.

⁵³ Glocker ve diğerleri, "Baby Schema Modulates", 916.

⁵⁴ Stoeckel ve diğerleri, "Patterns of Brain", 9.

⁵⁵ Gary D. Sherman ve diğerleri, "Viewing Cute Images", 282; Hiroshi Nittono ve diğerleri, "The Power of Kawaii", 5.

⁵⁶ Reina Takamatsu, "Measuring Affective Responses to Cuteness and Japanese Kawaii as a Multidimensional Construct", *Current Psychology*, 39 (2020), 1362-1374.

⁵⁷ James J. Gross ve diğerleri, "The Dissociation of Emotion Expression from Emotion Experience: A Personality Perspective", *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26/6 (2000), 712-726.

⁵⁸ Sherman ve Haidt, "Cuteness and Disgust", 249.

⁵⁹ Sherman ve Haidt, "Cuteness and Disgust", 250.

⁶⁰ Sherman ve Haidt, "Cuteness and Disgust", 250.

Sonuç

Sevimlilik, bebeklere ve küçük çocuklara yönelik sevgide gözlemlenen, ancak bunlarla sınırlı olmayan, tercih edilen kişi ve nesnelere ilişki kurmaya ve onlarla ilgilenmeye yönelik sosyal motivasyonu içeren olumlu bir duygu olarak nitelendirilmektedir. Sevimlilik veya sevimli saldırganlığı geleneksel bebek şeması ve çocuksuluk çerçevesinin ötesine geçen daha geniş bir psikolojik kavram olarak düşünmek gerekmektedir. Yapılacak araştırmalarda bu kavram tarafından ifade edilen evrensel psikolojik durumu analiz etmek ve dilsel tanımın ötesindeki işlevlerini belirlemek önem teşkil etmektedir.

Sevimli saldırganlığın yaygın bir fenomen olmasına rağmen, hayvanlara ve diğer canlılara özen ve saygıyla davranmanın ve inanılmaz derecede sevimli olsalar bile onlara asla zarar vermemenin veya kötü davranmanın her zaman önemli olduğunu belirtmek gerekmektedir. Sevimli saldırganlığı kötü bir şey olarak ifade etmek doğru olmayabilir. Bununla birlikte savunmasız bir canlıyı ya da bebeği ısırma ya da sıkmanın doğru olmadığını net bir şekilde ifade edebiliriz. Sevimli görülen canlılara veya nesnelere kesinlikle zarar vermemek gerekmektedir. Bu anlamda sevimli saldırganlık ile bireyin davranışlarını kontrol edememesi arasında bir farkın olduğu unutulmamalıdır. Bireyin dürtülerine göre hareket etmesinin yanlış olduğunu bilmesine rağmen, yine de buna göre hareket ediyorsa bu durum sevimli saldırganlıktan daha fazlası anlamına gelmektedir. Hali hazırda sevimli saldırganlıkla ilgilenen bir terapi veya müdahale biçimi bulunmamaktadır. Böyle bir müdahaleye gerek olup olmadığı da başka bir tartışma konusu olabilir. Aslında birey, bu garip ısırma veya sıkma dürtülerine göre hareket etmediği sürece bir problem görülmemektedir. Bu anlamda en hızlı çözümün empati duygusu aracılığıyla bireyin böyle bir duruma maruz kaldığında ne hissedeceğine odaklanması gerektiği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Ahn, Hee-Kyung, Hae Joo Kim, and Pankaj Aggarwal. "Helping Fellow Beings: Anthropomorphized Social Causes and the Role of Anticipatory Guilt". *Psychological Science* 25.1 (2014): 224-229.
- Aragón, Oriana R., et al. "Dimorphous Expressions of Positive Emotion: Displays of Both Care and Aggression in Response to Cute Stimuli". *Psychological Science* 26.3 (2015): 259-273.
- Bellfield, John, et al. "The Effect of A Cute Stimulus on Personally-Initiated, Self-Administered Surveys". *Marketing Bulletin* 22 (2011): 1-9.
- Borgi, Marta, et al. "Baby Schema in Human and Animal Faces Induces Cuteness Perception and Gaze Allocation in Children". *Frontiers in Psychology* 5 (2014): 411. [https://doi: 10.3389/fpsyg.2014.00411](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2014.00411)
- Brosch, Tobias, et al. "Beyond Fear: Rapid Spatial Orienting toward Positive Emotional Stimuli". *Psychological Science* 19.4 (2008): 362-370.
- Carroll, James M., and James A. Russell. "Do Facial Expressions Signal Specific Emotions? Judging Emotion from The Face in Context". *Journal of Personality and Social Psychology* 70.2 (1996): 205.
- Colom, Francesc, et al. "Clinical Factors Associated with Treatment Noncompliance in Euthymic Bipolar Patients". *Journal of Clinical Psychiatry* 61.8 (2000): 549-555.
- Ekman, Paul, and Wallace V. Friesen. "Constants Across Cultures in The Face and Emotion". *Journal of Personality and Social Psychology* 17.2 (1971): 124.
- Ekman, Paul, and Wallace V. Friesen. "A New Pan-Cultural Facial Expression of Emotion". *Motivation and Emotion* 10 (1986): 159-168.
- Esposito, Gianluca, et al. "Baby, You Light-Up My Face: Culture-General Physiological Responses to Infants and Culture-Specific Cognitive Judgements of Adults". *PloS one* 9.10 (2014): e106705.
- Folkman, Susan, and Judith Tedlie Moskowitz. "Positive Affect and The Other Side of Coping". *American Psychologist* 55.6 (2000): 647.
- Fredrickson, Barbara L., and Robert W. Levenson. "Positive Emotions Speed Recovery from The Cardiovascular Sequelae of Negative Emotions". *Cognition & emotion* 12.2 (1998): 191-220.
- Fredrickson, Barbara L., et al. "The Undoing Effect of Positive Emotions". *Motivation and Emotion* 24 (2000): 237-258.
- Glocker, Melanie L., et al. "Baby Schema Modulates The Brain Reward System in Nulliparous Women". *Proceedings of the National Academy of Sciences* 106.22 (2009): 9115-9119. [https://doi: 10.1111/j.1439-0310.2008.01603.x](https://doi.org/10.1111/j.1439-0310.2008.01603.x)
- Golle, Jessika, et al. "Sweet Puppies and Cute Babies: Perceptual Adaptation to Babyfacedness Transfers Across Species". *PloS one* 8.3 (2013): e58248.
- Golonka, Ewa M., et al. "The Construct of Cuteness: A Validity Study for Measuring Content and Evoked Emotions on Social Media". *Frontiers in Psychology* 14 (2023): 234.
- Gross, James J. "Emotion Regulation: Taking Stock and Moving forward". *Emotion* 13.3 (2013): 359.
- Gross, James J., and Oliver P. John. "Individual Differences in Two Emotion Regulation Processes: Implications for Affect, Relationships, and Well-Being". *Journal of Personality and Social Psychology* 85.2 (2003): 348.
- Gross, James J., Oliver P. John, and Jane M. Richards. "The Dissociation of Emotion Expression from Emotion Experience: A Personality Perspective". *Personality and Social Psychology Bulletin* 26.6 (2000): 712-726.
- Hildebrandt, Katherine A., and Hiram E. Fitzgerald. "Adults' Perceptions of Infant Sex and Cuteness". *Sex Roles* 5.4 (1979): 471-481.
- Kappas, Arvid. "What Facial Activity Can and Cannot Tell us About Emotions". *The Human Face: Measurement and Meaning* (2003): 215-234.

- Kappas, Arvid. "Emotion and Regulation are One!". *Emotion Review* 3.1 (2011): 17-25.
- Kimura, Kenta, Ehara, Sayaka and Katayama, Jun'ichi (木村健太・江原清香・片山順一) (2012), 'Positive jodo ni okeru jodo keiken to hyojokin katsudo'/'The Subjective Experience of Positive Emotions and Facial.
- Kis, Iulia. "Kindchenschema: The Science of Cute". 12, (2021): 1-3.
- Kringelbach, Morten L., et al. "A Specific and Rapid Neural Signature for Parental Instinct". *PloS one* 3.2 (2008): e1664.
- Lang, Peter J., et al. "Looking at Pictures: Affective, Facial, Visceral, and Behavioral Reactions". *Psychophysiology* 30.3 (1993): 261-273.
- Langlois, J. H., et al. "Infant Face Attractiveness Affects Maternal Behaviours". *Dev. Psychol* 31.3 (1995): 464-472.
- Lorenz, Konrad. "The Innate Forms of Potential Experience". *Z Tierpsychol* 5 (1943): 235-409.
- Lorenz, Konrad. *Studies in Animal and Human Behavior*. London, England: Methuen, 1971.
- Miesler, Linda, Helmut Leder, and Andreas Herrmann. "Isn't It Cute: An Evolutionary Perspective of Baby-Schema Effects in Visual Product Designs". *International Journal of Design* 5.3 (2011):17-30.
- Nittono, Hiroshi. "The Two-Layer Model of 'Kawaii': A Behavioural Science Framework for Understanding Kawaii and Cuteness". *East Asian Journal of Popular Culture* 2.1 (2016): 79-95.
- Nittono, Hiroshi, et al. "The Power of Kawaii: Viewing Cute Images Promotes a Careful Behavior and Narrows Attentional Focus". *PloS one* 7.9 (2012): e46362.
- Nittono, Hiroshi (2011), "Kōdōkagaku teki apurochi ni yoru kawaii jinkobutsu no kenkyū"/ "A Behavioral Science Approach to Research and Development of Kawaii Artifacts". *Kansei Kogaku* 10:2, 91–95.
- Nittono, Hiroshi and Tanaka, Kumiko (2010), "Psychophysiological Responses to Kawaii (Cute) Visual Images (Abstract)". *International Journal of Psychophysiology* 77:3, 268–69.
- Samson, Andrea C., and James J. Gross. "Humour as Emotion Regulation: The Differential Consequences of Negative Versus Positive Humour". *Cognition & Emotion* 26.2 (2012): 375-384.
- Schimmack, Ulrich. "Pleasure, Displeasure, and Mixed Feelings: Are Semantic Opposites Mutually Exclusive?". *Cognition & Emotion* 15.1 (2001): 81-97.
- Sherman, Gary D., and Jonathan Haidt. "Cuteness and disgust: The humanizing and dehumanizing effects of emotion." *Emotion Review* 3.3 (2011): 245-251.
- Sherman, Gary D., Jonathan Haidt, and James A. Coan. "Viewing Cute Images Increases Behavioral Carefulness". *Emotion* 9.2 (2009): 282.
- Sherman, Gary D., et al. "Individual Differences in The Physical Embodiment of Care: Prosocially Oriented Women Respond to Cuteness by Becoming More Physically Careful". *Emotion* 13.1 (2013): 151.
- Shiota, Michelle N., et al. "Feeling Good: Autonomic Nervous System Responding in Five Positive Emotions". *Emotion* 11.6 (2011): 1368.
- Sprengelmeyer, Reiner, et al. "Aesthetic and Incentive Salience of Cute Infant Faces: Studies of Observer Sex, Oral Contraception and Menstrual Cycle". *PLoS One* 8.5 (2013): e65844.
- Stavropoulos, Katherine KM, and Laura A. Alba. "'It's So Cute I Could Crush It!': Understanding Neural Mechanisms of Cute Aggression". *Frontiers in Behavioral Neuroscience* 12 (2018): 300.
- Steinnes, Kamilla Knutsen, et al. "Too Cute for Words: Cuteness Evokes the Heartwarming Emotion of Kama Muta." *Frontiers in Psychology* 10 (2019): 387.
- Stoeckel, Luke E., et al. "Patterns of Brain Activation When Mothers View Their Own Child and Dog: An fMRI Study". *PloS one* 9.10 (2014): e107205.

- Takamatsu, Reina. "Measuring Affective Responses to Cuteness and Japanese Kawaii as a Multidimensional Construct". *Current Psychology* 39 (2020): 1362-1374.
- Volk, Anthony, and Vernon L. Quinsey. "The Influence of Infant Facial Cues on Adoption Preferences". *Human Nature* 13.4 (2002): 437-455.
- Zaki, Jamil, et al. "Social Cognitive Conflict Resolution: Contributions of Domain-General and Domain-Specific Neural Systems". *Journal of Neuroscience* 30.25 (2010): 8481-8488.
- Zickfeld, Janis H., Jonas R. Kunst, and Sigrid M. Hohle. "Too Sweet to Eat: Exploring the Effects of Cuteness on Meat Consumption". *Appetite* 120 (2018): 181-195.